

*Social- og Indenrigsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Att.: specialkonsulent Kaspar Pilmark, kpa@sm.dk*

15. december 2020

Høringsvar vedrørende udkast til lov om ændring af lov om social service, lov om almene boliger m.v. og lov om leje af almene boliger (Styrket samarbejde om indsatsen til borgere på herberger og kvindekrisecentre og udvidelse af anvendelse af udslusningsboliger)

Overordnede bemærkninger

Selveje Danmark har modtaget et udkast til lov om ændring af lov om social service, lov om almene boliger m.v. og lov om leje af almene boliger (Styrket samarbejde om indsatsen til borgere på herberger og kvindekrisecentre og udvidelse af anvendelse af udslusningsboliger) i høring. Selveje Danmark takker for at blive inddraget i høringen.

Selveje Danmark har med bekymring læst de påtænkte ændringer af lov om social service, som på en række punkter udvander den indsats, der gives på henholdsvis krisecentre og herberger. En udvanding der flugter dårligt med regeringens ønske om at give voldsramte kvinder en kvalificeret indsats, der hjælper kvinder ud af voldens skygge, og målet om at få flere mennesker i hjemløshed i egen bolig.

Lovforslaget gør opmærksom på, at det udspringer af *Aftale om kommunernes økonomi for 2021* mellem regeringen og kommuner, hvilket forslaget også bærer præg af ved at have fokus på kommunernes styring af indsatserne på udsatteområdet frem for at fokusere på borgernes udbytte. Endelig er det vanskeligt at se, hvordan lovforslaget styrker samarbejdet om indsatsen over for borgeren, ”så de hurtigere hjælpes videre og får den rette støtte til en selvstændig tilværelse i egen bolig og et liv uden vold”, som det ellers fremgår af økonomaftalen.

Selveje Danmark stiller sig derimod positivt over for forslagene i forhold til lov om almene boliger m.v. og lov om leje af almene boliger.

Specifikke bemærkninger til forslaget

Lovforslagets egen beskrivelse af baggrunden for forslaget tegner et skævt billede

Som en del af den baggrund, der oprides i lovforslaget, angives en stigning i antallet af pladser og opholdstiden på boformerne. Lovforslaget forholder sig dog ikke til, hvad baggrunden er for stigningen. Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke, at stigningen af pladser skal ses i

sammenhæng med en mangeårig utilstrækkelig kapacitet på området. Statens Institut for Folkesundhed skønnede i 2018, at ca. 38.000 kvinder årligt udsættes for vold, mens der i 2019 kun var knap 2.200 kvinder, der tog ophold på et krisecenter.

Et tilsvarende billede tegner sig for herberger og forsorghjem, hvor det kun er omkring en tredjedel af alle hjemløse personer, der ifølge VIVEs hjemløsetælling i 2019 tog ophold på et forsorghjem eller herberg. Dertil kommer, at de relativt nyoprettede krisecentre for mænd er blevet oprettet i henhold til §110 i lov om social service i mangel på en anden hjemmel. Det samme gør sig også gældende for veterantilbud. Stigningen i antallet af pladser på boformerne er set på den baggrund udtryk for, at flere mennesker får den hjælp, de har behov for og ret til. Og er i det perspektiv en fornuftigt menneskelig som samfundsøkonomisk investering.

I forhold til den stigende opholdstid på krisecentre er det værd at bemærke, at Socialstyrelsen har påvist, at knap halvdelen af kvinderne på landets krisecentre har symptomer på Posttraumatisk Stresstilstand (PTSD) på grund af den vold, der er begået imod dem. Det kan derfor ikke undre, at det tager længere tid at hjælpe kvinder, der har været så hårdt ramt, til en selvstændig tilværelse.

For borgere med ophold på et herberg eller forsorghjem er manglen på billige boliger og en utilstrækkelig psykiatrisk behandling i den pressede psykiatri en væsentlig årsag til de længere ophold. Kommuners modvilje mod at visitere borgere til et midlertidigt eller længevarende botilbud, der reelt matcher borgerens behov, er en anden væsentlig årsag til længere ophold. Problemstillinger som Rådet for Socialt Udsatte har påpeget ved flere lejligheder.

Vedrørende § 109 stk. 2 om en ny formålsbestemmelse

Ifølge lovforslaget så er formålet med tilføjelsen af en ny formålsbeskrivelse at ”præcisere formålet med ophold på et kvindekrisecenter, herunder særligt, at indsatsen under et ophold på et kvindekrisecenter udgør en hjælp af midlertidig karakter”. Det fremgår dog allerede af den nuværende § 109 stk. 1, at ”kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder”. Det er derfor svært at se, at denne præcisering skulle medvirke til at forkorte opholdstiderne.

Lovforslagets §109 stk. 2 fortsætter med at pointere, at ”beskyttelse, støtte, omsorg og rådgivning under opholdet må ikke erstatte den øvrige hjælp og støtte, som borgeren har behov for og ret til efter lov om social service.” Selveje Danmark finder det positivt, at det præciseres, at kommunalbestyrelsen skal sikre kvindens beskyttelse, støtte, omsorg og rådgivning ved ophold på krisecenter. Selveje Danmark er dog bekymret over, at præciseringen samtidigt synes at udelukke, at krisecentret kan yde psykologbehandling i det hele taget, medmindre kommunen eksplicit vælger at tilkøbe psykologbehandling hos krisecentret jf. Lov om ændring af lov om social service (Psykologbehandling til kvinder, der får ophold på krisecenter) af 25. juni 2020.

Bekymringen underbygges af lovforslagets egen beskrivelse af konsekvenserne af en ny

formålsbestemmelse. Her fremgår det at ”en ny formålsbestemmelse vil således også kunne tydeliggøre, at den enkelte borger kan have behov for støtte i form af f.eks. efterværn, der rækker ud over opholdet, behandling eller andet, som ligger ud over den hjælp, som boformen kan tilbyde” s.9.

Nærværende lovforslag udelukker dermed, at krisecentre kan yde efterværn, hvilket er en uhensigtsmæssig svækkelse af den indsats et krisecenter tilbyder. En indsats som sikrer kontinuitet mellem ophold og den voldsramte kvindes selvstændigt liv uden for krisecenteret.

Vedrørende §110 stk. 2 om en ny formålsbeskrivelse for § 110-tilbud

Det virker påfaldende, at lovforslaget ser stigningen i antal pladser og opholdstider på herberger og forsorgshjem som et problem i sig selv al den stund, at det fortsat kun er ca. hver tredje hjemløse, der benytter et sådant tilbud, og der fortsat er mangel på billige boliger, som mennesker med ophold i en boform kan flytte ind i. Lovforslaget mener at løse stigningen i pladser og opholdstid ved at tydeliggøre, at et ophold skal skyldes akutte vanskeligheder. En sådan præcisering vil dog næppe løse problemet, da det allerede i dag fremgår af § 110 stk. 1, at ”kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer”. Desuden fremgår det også af *Vejledning om botilbud m.v. til voksne*, at der er tale om et akut tilbud.

Selveje Danmark er stærkt bekymret for, hvad den nye formålsbestemmelse vil få af konsekvenser for mandekrisecentre og veterantilbud, der i dag leveres efter § 110. Det er uklart, om den nye formålsbestemmelse vil medføre, at disse typer tilbud står uden hjemmel i lovgivningen. Selveje Danmark efterspørger derfor klare svar på, hvad konsekvenserne af ændringen bliver for mandekrisecentre og veterantilbud.

Vedrørende formålsbestemmelsens udelukkelse af relevante ydelser

Det fremgår af lovforslaget, at formålet med den nye formålsbestemmelse er at ”sikre en tydelighed omkring målgruppe for og formål med ophold på herberger samt ansvarsfordelingen mellem tilbuddene og kommunerne og på den måde understøtte, at borgerne hurtigere kommer i egen bolig”. Selveje Danmark bakker op om at målet om at få flere borgere i egen bolig hurtigere og påpeger, at den samme formålsbestemmelse udelukker en række ydelser som fx personlig hjælp og socialpædagogisk støtte i boformen og boformens botræningsboliger, som ellers medvirker til borgerens succesfulde overgang til egen bolig.

Det er Selveje Danmarks medlemmers erfaring, at en borgers muligheder for at opnå beskæftigelse kan styrkes under selv et kort ophold på et herberg. Selveje Danmark foreslår på den baggrund, at der indsættes en bestemmelse i § 110 i lov om social service, der fastslår, at der kan tilbydes en vis form for beskæftigelse under et ophold på en boform.

Vedrørende § 110 stk. 8 efterfølgende hjælp ved fraflytning (efterforsorg)

Selveje Danmark stiller sig stærkt kritisk overfor, at lovforslaget vil fratage boformen mulighed for at yde borgeren en efterforsorg, der rækker ud over at holde kontakten og hjælpe med praktiske gøremål. Ifølge lovforslaget medfører ændringerne, at ”*efterforsorg i form af egentlig bostøtte såsom CTI-forløb (Critical Time Intervention) ligger uden for rammerne af, hvad efterforsorg omfatter, og at denne type indsats skal visiteres af den ansvarlige kommune som en del af dennes ansvar for, at borgeren modtager den nødvendige støtte i egen bolig.*” Lovforslag reducerer med andre ord efterforsorg til praktisk hjælp og at holde kontakten mellem borger og boform.

Det er meget vanskeligt at se, hvad borgerne vil få ud af, at personalet på boformen, som borgeren ofte får en god relation til under sit ophold, ikke må levere bostøtte i den svære og vigtige overgang til egen bolig. Et personale som har et godt kendskab til den pågældende borgers særlige forhold og situation. Vigtigheden af en god og vedvarende relation mellem borger, og den der skal levere bostøtten og efterforsorgen, fremgår også af Ankestyrelsens undersøgelse af *Indsatsen over for hjemløse borgere under ophold i boformer* fra 2018.

Med nærværende lovforslag skal kommunen ind som en tredje part og levere ydelsen, uden at kommunen forpligtes til at anvende personalet på boformen i den forbindelse uanset borgerens ønsker. Det gøres i stedet valgfrit, hvorvidt kommunen vil anvende boformens personale.

Selveje Danmark mener, det er u hensigtsmæssigt, at lovforslaget på denne måde fokuserer på kommunernes styring frem for på borgerens udbytte og selvbestemmelse. Det er velkendt, at en stor del af mennesker i hjemløshed i Danmark er præget af systemtræthed, og derfor opsøger væresteder og boformer, der er drevet af civilsamfundsorganisationer frem for kommunale.

Selveje Danmark foreslår derfor, at borgeren får frit valg i forhold til at afgøre, om det er kommunen eller boformen, der skal levere den bostøtte, som kommunen visiterer til i form af fx et CTI-forløb eller andre evidensbaserede bostøttemetoder.

Endelig synes lovforslagets ønske om at fratage boformerne mulighed for at tilbyde bostøtte at stride mod Housing First - tilgangen, der netop har fokus på at få borgeren til at lykkes med at fastholde egen bolig. I den forbindelse spiller den rette hjælp og gode relationer en væsentlig rolle for succes.

Vedrørende ændring i servicelovens § 163 a, 1. pkt., og et nyt § 163 a, stk. 2

Selveje Danmark tilslutter sig den foreslåede ændring i servicelovens § 163 a, 1. pkt., og et nyt § 163 a, stk. 2, der vil give hjemmel til, at kvinder med ophold på kvindekrisecentre efter servicelovens § 109 omfattes af huslejetilskuddet, ligesom lovforslaget vil sikre, at tilskuddet ikke fradrages i borgernes forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige ydelser. Dermed indfries intentionerne med huslejetilskuddet til udslusningsboliger efter servicelovens § 163 a, da det blev indført.

Vedrørende ændring af lov om almene boliger § 63, stk. 1, og et nyt stk. 2

Selveje Danmark finder det positivt at brugen af boligtyper med lovforslaget bliver udvidet til også at omfatte almene ældre- og ungdomsboliger på lige fod med almene familieboliger. Der er i høj grad brug for billige boliger for borgere med ophold på en boform. Selveje Danmark finder det også positivt, at med den foreslåede ændring af almenboliglovens § 63, stk. 2 (der med lovforslaget vil blive stk. 3) vil målgruppen for udslusningsboliger blive udvidet til også at omfatte kvindekrisecentre efter servicelovens § 109, da borgere med ophold på et krisecenter ofte har behov for en ny bolig.

Vedrørende ændring af lov om leje af almene boliger § 4, stk. 3

Selveje Danmark finder det positivt, at den foreslåede ændring af almenlejelovens § 4, stk. 3 vil udvide udlejningsperioden således, at kommunen kan indgå en aftale med en borger i målgruppen om en udslusningsperiode på op til fem år afhængigt af den konkrete situation. Det er ikke altid, at borgerens rehabiliteringsperiode kan være afsluttet på to år. Derfor er det hensigtsmæssigt, at perioden kan udvides til fem år. Selveje Danmark savner dog klarhed over, hvad det vil betyde for borgeren, såfremt ikke opnår en betalingsevne, som gør det muligt at betale den fulde husleje inden for perioden.

Afsluttende bemærkninger

Selveje Danmark undrer sig over lovforslagets manglende fokus på borgerens ønsker og udbytte, som altid må være målet. I stedet fokuserer lovforslaget på ansvarsfordeling og styring. Det undrer ikke mindst, da det fremgår af Økonomaftale for 2021, at *"regeringen og KL er enige om at styrke samarbejdet om indsatsen til udsatte borgere, så de hurtigere hjælpes videre og får den rette støtte til en selvstændig tilværelse i egen bolig og et liv uden vold"*.

Endelig undrer det Selveje Danmark, at det samarbejdsaspekt, som nævnes eksplicit i økonomaftalen (jf. ovenstående citat), er fraværende i lovforslaget. Det eneste samarbejde, der nævnes, er mellem stat og kommune, hvilket ærgrer Selveje Danmark. For der ligger et stort potentiale i skabe et godt og inddragende samarbejde mellem kommunerne og de selvejende civilsamfundsorganisationer, der driver over halvdelen af landets krisecentre og herberger. For ikke at nævne de organisationer, der repræsenterer borgerne.

Civilsamfundets bidrag til at hjælpe udsatte borgere til en selvstændig tilværelse i egen bolig og et liv uden vold bliver slet ikke berørt i forslaget. På trods af at selvejende organisationer i over 100 år har arbejdet med at hjælpe mennesker ud af hjemløshed og vold. Og på trods af at civilsamfundsorganisationerne driver henholdsvis 65 procent af krisecentrene, og 55 procent af landets herberger og forsorgshjem i henhold til Social- og Indenrigsministeriets egne tal.

Selveje Danmark vil på den baggrund opfordre til, at lovforslaget skaber rammerne for, at civilsamfundsorganisationernes indsigt og viden bliver sat i spil til gavn for mennesker i udsathed.

Med venlig hilsen

Kåre Skarsholm
chefkonsulent, Selveje Danmark
Mail: ksk@selveje.dk
Mobil: 41 87 08 04